

Σίλφιον: ένα θεραπευτικό φυτό το οποίο έχει εξαφανιστεί

Written by Foodbites

Το σίλφιον ήταν φυτό της οικογένειας *ferula*, συγγενικό ίσως με το μάραθο ή το σέλινο. Παρά τις προσπάθειες των ερευνητών δεν έχει ταυτιστεί με συγκεκριμένο φυτικό είδος. Φύτρωνε μόνο στην Κυρηναϊκή (Β.Αφρική) και είχε πολλές θεραπευτικές ιδιότητες. Το θεωρούσαν φάρμακο γενικής χρήσης (ακόμα και μέσο για αντισύλληψη ή για διακοπή κύησης). Ωστόσο είχε ευρεία χρήση και ως καρύκευμα στη (Αθηναίος Δειπνοσοφισταί 3.117d Παστό ψάρι μαριναρισμένο με κρασί, λάδι και σίλφιο). Τέλος ολόκληρο το φυτό ήταν πολύ καλή τροφή για τα ζώα. Ακόμα και από τις σχισμές στη ρίζα και το βλαστό του εκκρινόταν ρητινώδης ουσία με φαρμακευτικές ιδιότητες. Κατά συνέπεια η υπερεκμετάλλευση του σιλφίου λόγω των παραπάνω ιδιοτήτων υπήρξε και η κύρια αιτία της εξαφάνισής του.

Ο Πλίνιος αναφέρει ότι το τελευταίο φυτό δόθηκε στο Νέρωνα (το προσέφεραν ως το τελευταίο δείγμα αυτού του φυτού). Εντούτοις μια ύστατη μαρτυρία από τον Συνέσιο τον Κυρηναίο επιβεβαιώνει την ύπαρξη μιας μικρής ποσότητας σιλφίου στα τέλη του 4ου μ.Χ. Αδιάσειστα τεκμήρια για την ύπαρξη του σιλφίου στην αρχαιότητα δίνουν η αρχαιολογική σκαπάνη και οι λογοτεχνικές αναφορές. Οι πρώτες γραπτές αναφορές γίνονται από τον Ηρόδοτο. Σε ένα από τα ταξίδια του, ο Έλληνας ιστορικός βρέθηκε και στην Κυρηναϊκή. Εκεί πρωτογνώρισε το λεγόμενο σίλφιο, το οποίο είχε εξελιχθεί από τον Αρισταίο, εγγονό του βασιλιά των Λαπίθων και μαθητή του Κενταύρου Χείρωνα.

Επίσης το σίλφιον αναφέρεται σε ένα από τα 500 είδη φυτών που καταγράφονται στα έργα του Θεόφραστου και του Διοσκουρίδη. Σύμφωνα με τις περιγραφές τους, το σίλφιον ήταν ένα σκιανθές φυτό, παρόμοιο με την «Ηράκλεια Πανάκεια» που, στο σωζόμενο από το 512 μ.Χ. χειρόγραφο του Διοσκουρίδη, αναφέρεται ως φάρμακο για όλες τις ασθένειες. Επιπλέον ως αρχαιολογικό τεκμήριο μπορεί να θεωρηθεί το αγγείο από τη Λακωνία

(λακωνική κύλικα 565-560 π.Χ.) όπου ο βασιλιάς της Κυρήνης Αρκεσίλαος (Αρκεσίλαος Β΄) επιβλέπει την εξαγωγή σιλφίου. Ενδιαφέρον έχει η λεπτομέρεια στο κάτω μέρος αυτής της απεικόνισης: το σίλφιον φυλασσόταν σε ειδικές υπόγειες αποθήκες, μαζί με χρυσό και άργυρο, πριν εξαχθεί σε ξένες αγορές. Επιπρόσθετα σε νομίσματα της Κυρήνης βασικό έμβλημα της αποικίας είναι στυλιζαρισμένη μορφή του σιλφίου, πηγή πλούτου και ευημερίας για την πόλη. Να γιατί η Κυρήνη απέκτησε ξεχωριστή θέση σε σχέση με άλλες ελληνικές αποικίες της Αφρικής!

Βιβλιογραφία

1. Έλμουτ Μπάουμαν Φυτά σε αρχαία ελληνικά νομίσματα εκδόσεις Ηλίβατον 2004
2. Πόσο κοστίζει τι.....Το κόστος της διατροφής από την αρχαιότητα έως σήμερα. Υπουργείο Πολιτισμού-Νομισματικό Μουσείο 2009.

***Μαρία Μαντάλα**, Ιστορικός - φιλόλογος